

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Miraculum Novum ad tumulum S. Wenceslai, inter manus Venerabilis Arnesti patratum; Carolus ab Arnesto Archiepiscopo Bohemiæ Rex coronatur. Clemens Pontifex Arnesti virtutem ac prudentia honorat, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

Primæque lineæ Apellem ostendunt. Ex linea inchoata scimus quò vel in infinitum sit itura. Tractavit hunc locum Plutarchus libro: Cur oracula edi desierint, & Seneca 7. Ep. 53.

Miraculum Novum ad tumulum S. Wenceslai, inter manus VENERABILIS Arnesti patratum; Carolus ab Arnesto Archiepiscopo Bohemiæ Rex coronatur. Clemens Pontifex Arnesti virtutem ac prudentiã honorat, eumq; Apostolicæ Sedis Pœnitentiarium in Imperio Romano pro se constituit.

CAPUT VIII.

Hoc ipso tempore, quo Principis gratiã florere cœpit *Arnestus*, divinum quoddam miraculum ad tumulum *S. Wenceslai Ducis & Martyris* patratum, assimationem *Arnesti* apud Principem non mediocriter auxit. *Erhardus*, *Erhardi Cutenensis* Civis filius, adultã etate juvenis, in gravem morbum inciderat; in eo morbo, nescio quo terrore repente admisso, consternatus sic est, ut nè verbum in posterum proloqui sciret, mutusque summo parentum dolore quinto jam mense perstaret. Pragam ad *S. Wenceslai* sacrum corpus à miraculis

Miraculo presenti per motus Carolus Sacratu 9 Wenceslao maximo opibus condit.

culis celebre moestissimi Parentes cum filio veniunt, & *Arnesto* supplicat. Ille nihil moratus, & jam antè, ut narravi, *S. Wenceslao* praesidens, vocatis quàm plurimis Ecclesiae Clericis, & ministris, ad tumulum accessit. Spectabat *Rex Romanorum Carolus*, simul jubet populum DEI misericordiam adorare, & ardentè pro misero opem postulare; tum *S. Wenceslai* capite reverenter in manus accepto, in muti caput deponit. Vix admoverat, mutus clarissimè loqui, & beneficium *S. Martyris* praedicare; populus praedmiratione plaudere, clamare, lacrymari, & omnia, ut solet, simul agere. At *Caroli* animum ingressa admiratio, liberalitatem excivit, mandat continuò (quod unum maximè *Arnesto* placiturum, sciebat) *fabricam Ecclesiae Pragensis* diligentius auctis sumptibus aedificari; tum hanc ipsam *Divi Wenceslai Martyris Capellam* magnificè exornari, tantæq; fuerunt illius Templi divitiæ, ut lapidibus pretiosis insertis, parietes omnes tegerentur, ac murorum vicem subirent, ut videmus. Longiùs etiam progressa *Caroli* Pietas ad *S. Wenceslaum* usque (cujus nomen *Rex* gerebat) pervenit, visusq; est *Carolus* ad demerendum sanctum Martyrem cuniculos Pietatis, ut ita dicam, egisse. Itaque bonâ Pontificis Romanî gratiâ, sacrum *B. Martyris* tumulum *Arnesti* manibus aperiri voluit, perpurgari sacros cineres, ossa, ut ætas illa solebat, vino lota decenter componi, ac novum in Ecclesia *Pragensi* festum institui diem, quo ejus compositionis aliqua extaret memoria. Ea de re Martyrologium *Vetus S. Ecclesiae Pragensis* in hunc modum loquitur. *V. Cal. Julij Recollectio Ossium sive Reliquiarum S. Wenceslai gloriosi nostri Patroni, per Rev. in Christo Patrem Dominum Arnestum Archiep. Primum Pragensem facta, de mandato Serenissimi Domini Caroli Rom. Imp. semper Augusti, & Bohemiae Regis ipso praesente. Hac manuscriptus Codex. Imitati Regis Pietatem, ut amat fieri, Proceres, Tumulo S. Martyris exornando affixere Emblemata quadam, seu clypeos ex auro, argentoque, magno aurificum labore & ingenio cufos, in quibus clypeis militaria singulorum Procerum signa spectabantur, adeoque his clypeis inscriptus S. Princeps Wenceslaus, totumque Mausolæum contextum est. Opus hoc magnum.*

In-

Hagik. A. 1347

Inventionis, & venustatis commendationem apud Cæsarem Carolum, qui eruditos ad artificum labores oculos habebat, dicitur meruisse.

Jam illud majore beneficio *Carolus Arnesto* adjunxit: Tenebat *Bohemia Regnum*, miro populi ac Procerum consensu *Carolus*, sed coronatus ob angustias temporis non erat; nam coronatio in Imperio, deinde turbarum quarundam compositio, aliæque negotia, non permiserant. Turpe videbatur foris honoratum, & coronatum apparere, domi in *Patria Bohemia*, nondum ad debitos Regibus honores ascendisse. Itaque cum primùm *Pragam* attingit, accersitis optimis in auro Magistris, & Aurificibus, veterem *Regni Bohemiae Coronam* constari, additisque pretiosissimis gemmis novam fingi, & fabrefieri jussit. Descriptione factâ, ipse cum necessarium iter in *Moraviam* haberet, Conjugi *Blanca*, sorori *Philippi Francie Regis*, opus commendat. Nihil sibi ad summam diligentiam reliquum fecere Aurifices; nam licet Rege absente, non cessabat Regina, & mittebat ad magistros quotidie, jamque corona perficiebatur, cum renunciant Aurifabri, auri nonnihil desiderari. Regina, cui nihil in opus Rex de auro præterea reliquerat, fortè etiam muliebri animo, ne quid daret de suo, audit in *S. Wenceslai* sacro Capite auream coronam Ducum Bohemiae antiquorum inveniri. Protinus nullo (nè *Arnesto* quidem consulto) postulat à *Canonicis*; illi nihil suspicati, & credentes inspicere velle, mittunt. Ex hac quantum auri opus esset, aurifices accipere Regina jubet. Ita corona nova perfecta est, Regina sibi multùm placente, quòd redeunti Regi diligentiam suam ex celeritate operis posset approbare. Demonstratur redeunti continuo corona, rogat *Carolus*: utrumne aurum operi suffecisset? negat illa, sed ex *Corona S. Wenceslai*, quod defuisset, acceptum. Fulminea illa vox *Carolo Regi* videbatur, ita exhorruit, animoque prostratus est: inauspicata hæc esse Regni sui initia clamabat! neque se nuper Patris morte doluisse magis; denique quod in *Moravia*, & per viam reputans timuisset, id sibi accidisse (vide quanta *Caroli* teneritudo, quantaque Pietas!) nullum jam consolationis genus,

S

etfi

Corona Regni Bohemiae
Nova parata.

Dubrav. hist.
Boh. I, 229

error Regina
pulcherrimo
Arnesti con-
silio, emenda-
tur.

Procop. Lupa-
cus in Cal. hist.
3347.

Coronationis
Carolinæ
gloria Ptera-
te concludi-
tur.

Hagek. A. 1347
Ad Nivus.

etsi multa tentarent *Proceres*, admittebat ad animum, lucem ipsam oderat, tenebras & solitudinem dolori quærebat, donec *Arnestus Archiepiscopus*, autoritate suâ nullum esse peccatum, quod ignorantia simplici gestum erat, ostendit, emendariq; majore *S. Wenceslai* gloria posse docuit: nam ut antè Ducum, ita nunc Regum Coronam in capite suo *S. Martyrem* habiturum. His aliisq; rationibus opportunè allatis mox *Regem* erexit, atque ut ad coronationem animum adijceret, persuasit. Anno itaque 1347. Comitij Regni *Bohemia* prius de Jure celebratis, invitatis ex omnibus terris, ac præcipuè ab Imperio Principibus, maximâque Nobilitate, summâ gloriâ, in Ecclesia Metropolitana *S. Viti*, ab Archiepiscopo *Arnesto* 2. Septemb. totius populi, bonorûmque omnium approbatione & lætitiâ, inter Sacra, cum *Regina Blanca, Carolus* coronatur. Descensum inde ad veterem Urbem Pragensem ad eam domum, quæ hodie *Richta* dicitur, ibi regium in morem splendide *Carolus*, Imperij Principes & hospites suos accepit; Nobilitate Bohemâ pretiosissimè armatâ, *Regi* novo serviente. Ludi deinde apparatusissimi exhibiti in foro, edita simulacra belli omnia, decursum & concursum omni genere armorum, aliâque publica lætitiæ, & triumphorum præbita argumenta. Alterâ statim die, cum *Rex Carolus Pietatem Regnorum esse fundamentum* crederet, in Comitatu Principum hospitem, *Procerum*, omnisque Nobilitatis, primum lapidem cum *Arnesto* Archiepiscopo in foro *Novæ Urbis Pragensis* in fundamenta dejecit, & *Templum Beatissimæ Virginis MARIE* dedicavit. Tenuère ludi, & Triumphus regij multos dies; denique hospites commeatu petito pretiosissimis muneribus donati, *Pragâ* discessere; Corona nova in *Tumulum S. Wenceslai Martyris* illata, & Capiti sacro, ut *Arnestus* monuerat, summâ veneratione imposita est; cautum insuper Regij litteris nè alio in loco (nè apud Reges quidem) quàm in *S. Ducis* capite in omne tempus servaretur; ita *D. Martyrem*, qui Regni titulum, Virtutis amore, vivens contemserat, non in Cœlo tantùm cœlestes, sed etiam in terra, & sepulchro terrestres Coronæ fugientem, & mortuum sunt assecutæ. Sed ad *Arnestum* redeamus, quem extremo

tremo anno (1347.) *Clemens* à prudentia laudatissimus Pontifex, & sagacissimus virtutum explorator & aestimator, plerisque Germaniæ Præsulibus tacito iudicio videtur prætulisse. Interierat præceps ab equo lapsus *Ludovicus Romanorum Rex*, tot edictis à Sede Apostolica confixus, cupiebant igitur in gratiam cum Ecclesia redire non pauci Episcopi, Abbates, & Principes, Proceres Imperij, urbes ac milites, qui partes Ludovici nuper secuti Ecclesiam oppugnârunt: quærebatur de tot Germaniæ Præsulibus unus aliquis, cum quo auctoritatem suam Pontifex quodammodo partiretur, qui & felicitatem in reducendis tot Principibus, & prudentiam ad tantum munus adferret. *Arnestum* unum omnium aptissimum Aula Romana censuit, de quo jam pridem Avenione ea vox circumferebatur, quam Codex Manuscriptus habet: *non habere Alemanniam, imò totam Ecclesiam DEI, talem Prælatum, qui observaret legem Excelsi*. Itaque, ut loquitur *Rebendorffius*, & ex eo *Raynaldus*, *Baronij* Continuator, *absolutionem sententiarum in Ludovici Adherentes latarum in Alemannia Clemens Papa in solidum D. Arnesto Archiepiscopo commisit*, ut Præsules Principesque omnes & urbes, & quoscunque alios ad Ecclesiam redeuntis reciperet, Viduâ Ludovici, filiisque ejus tantum exceptis. Jurabant ex formula in *Arnesti* manibus, qui Ecclesiæ restituebantur, cumque *Arnestus Caroli* exercitum per Germaniam volentem comitaretur, magnum ea res optimo & quietis amantissimo Præsuli attulit laborem. Adactæ ad imperia faciendâ Germaniæ urbes (quas inter Ratisbona, Niremberga, Witembergia univèrsa, Argentina, Bambergâ, Herbipolis, aliæque plurimæ) ad Ecclesiæ gremium redierunt. Extant hisce de rebus actis gratulatoriæ Clementis ad Cæsarem Carolum epistolæ, neque res tantæ anni unius spatio perfici potuerunt, ad annos complures productus est labor. Anno sequenti primùm Basilea, Spira, Wormatia, Moguntia aperuere, Carolo portas, plurimique ad Ecclesiæ communionem sunt recepti partim Arnesto, cumq; is recipiendis non sufficeret, Joanne Pistoriensi, internuntio Apostolico, & alijs, quos nominârunt Pontifex, gratiam facientibus. *Eruperat enim*, ut loquitur Argenti-

Arnestus
summus Pœ-
nitentiarius
in Germania.

Raynaldus in
Annalib.
Gordonus S. I.
in *Chronolog.*
Bellarmin. in
Chronolog.
Spondanus in
Annal. Eccl.
Serarius in *Moguntia.*

M. S. vetus Vi-
ta Arnesti.

Rebderff in
Annalib.
Raynaldus in
Annal. Eccl.
Tomo XVI.
Anno 1347.

Alber. Argem.
in *Chron.*

Tomo VI. *Epist.*
secr. 225. &
1490.

Ragna. in *An-*
nalib. Eccl.
Anno 1348.

Argent. in
Chronico.

tinæ, Carolus è Bohemia, validòq, succintus exercitu Germaniam peragrabat, & quæ armorum terrore, quæ Censurarum religione devinctos populos, ostensâ veniæ, & cum Romana Ecclesia gratiæ spe in suas partes adigebat. Idem habet anno sequenti 1348. Raynaldus: *Lacessitus*, inquit, *Bavarorum Principum injurijs Carolus Rex signa adversus eos extulit, perq, Ruperti Ducis ac Palatini ditio- nem ferrum Bohemicum, flammâsq, circumtulit.* Formulam verò, quâ in communionem Ecclesiæ reciperentur Schismatici, Arnesto Pontifex misit, quæ inter Clementis Epistolas invenitur.

Raynal. loc. cit.

L. 2. Epist. post Ep. com. 799.

Notæ in Caput VIII.

Gemmarum ferax Bohemia.

Anselmus Boë- tii lib. de Gemmis.

Paulus Artius in Tab. Bohemia.

G. Dornav. in Principe Inventu. init.

In Notitia Regni Bohemia.

Par. Bertius in Tab. Geogr.

Mercat. in Atlante.

In libris de Gemmis. avari Rudolphi deditur.

Lapidibus pretiosis, *Iaspides magnâ parte sunt, & durat ad nostram usq, ætatem hoc templi decus. Simile opus in arce Carlsteinensi visitur; Gemmarum autem & pretiosorum lapidum ferax est Bohemia, quorum aliqui (ut nominatim de Granatis Bohemicis affirmant peritissimi quiq, Gemmarij) tolerantia, duritie, & venustate, etiam Orientales vincunt; alij colorum alacritate spectabiles studiosè petuntur, scitùmq, est Itolorum (quotannis, nemine prohibente, ad eam fossionem in Bohemiam venientium) dictum: Vaccam pretiosiori, quàm ipsa vacca sit, lapide à Pastore in Bohemia ad Wyfokam peti. Huc pertinent illa Gasparis Dornavij V. Cl. de Bohemia scripta: Innumeros Topazios, Adamantes, Iaspides, Granatos, Conchas Margaritiferas, hinc inde Bohemi eruunt. Multiplicemque agathiten, pupureumque amethystum, fortèan- haud ignobiliores ijs, quas ex oriente conquirimus, nisi opinio hominum, quæ vim sæpe veritati facit, pretium auget. Sed de his alius aliquando erit scribendi locus, uti & de auro Bohemico, cujus frustra decem pondo Regi sæpius oblata scimus. Interea de gemmis orientalibus, & Bohemicis earumq, natura, coloribus, differentijs & pretio vide præstantissimum Rudolphi Caesaris Pragæ Medicum, & peritissimum gemmarum Anselmum Boëkium. Colliguntur gemma multis in Bohemia locis, ac præcipuè in montibus Gyantum, qui*
Bohe-

Bohemia à Silesia dispeſcunt; κερκόνοσσοι ὄγοι ſunt Ptolemæo, nos iſdem verbis krkonosky Hory dicimus.

Novam Regni Coronam. Describit eam accuratiſſimè nominatis omnibus gemmis Wencellaus Hagecius, ut dubitare omnino non poſſim, eum, dum ſcriberet, coronam præ oculis habuiſſe, nam nec claviculum ullum omiſit. Certè pretio dignitate ac venuſtate nulli alteri regia in Europa corona cedere dicitur: vidimus eam in coronatione Ferdinandi IV. Anno 1646. cùmq; alia, dignitate major, adieſſet, hæc neſtra, igne & luce gemmarum & auri, & formâ ſuperabat, velut inter ignes luna minores. Eſt corona, ſceptrum, & pomum aureum, anulus Regius, in quo Rubinopalas maximus ſpectatur. In Corona Rubini Orientales ſunt. novem & decem, Rubini palasij octo & viginti, Smaragdi viginti quinq;, Sapphiri novemdecim, gemma majores viginti; omnes orientales & pretioſiſſima atq; unâ cum anulo gemmas conſciunt. centum & duodecim. Scribit Remondus de Orig. heres. L. 4. C. 8. clauſam ſuperne Coronam, Regem ab omni alio independentem notare, ideôq; Regis Daniæ, Sueciæ, Bohemiæ, Ungariæ, Neapolis, Angliæ, &c. quia ſuperiores agnoſcant, apertas ſuperne eſſe. Quod alias Coronas attinet, neſcio. De Bohemica certè teſtari poſſum, (teſtis oculatus) eam non minùs ſuperne clauſam eſſe, quàm Gallicam, cujus figuram accuratiſſimè exſculpi curavit Garallus noſter in ſacris Rhemenſibus, habetq; Corona Bohemia ſuperne in medio crucem auream, & in ea Chriſtum Crucifixum ex grandi Sapphiro. Porrò vaticinium quod ante Annos ducentos in Coronam Bohemia inſeruit Chriſtannus, integrum ex vetuſtiſſimo Codice exſcripſi & ſervo.

Claud. Ptolemæus in Geogr. l. 2. qui vixit ſub A. Chriſti 160.

Anno 1647. & Schickfus in Annal. Sileſiæ l. 1. C. 30.

Corona Bohemiæ ſuperne clauditur.

De Chriſtanno Lupac. in Calendario 19. Jul. & 30. Novembr. Cuthen. Notis ad Sylv. in C. 13.

Dies Coronationis Caroli IV.

2. Septembris. Ita Lupacius; at Schickfus. L. 1.

C. 3. die 5. Septembris coronatum ab Arneſto Carolum ſcribit, Hagek, die Dominico ante feſtum Nativitatis Beatiffima Virginis; Pontanus in Carolo, ipſâ die Nativitatis; Chronicon Glacenſe M. S. Michaëlis Præpoſiti Dominicâ infra octavam Nativitatis: cui præ altero fidem habere debeam, neſcio. Interea Lupacium ſequor virum diligentiffimum, & qui in ſuo Calendario dies memorabiles Bohemia conſignavit.

Corona S.
Wenceslao
reddebatur.

Corona nova in tumultum S. Wenceslao.

Fiebat id ipso Coronationis die sub noctem, dabaturq; tribus Ecclesie Pragenseis Viris in manus: Decano, Custodi, & Sacristano; qui speciale in eam rem juramentum habebant; neq; alterius gentis esse poterant, quam nati Bohemi; qua de re sunt Caroli Cæsaris littera, & Apostolica Clementis VI. quibus excommunicat Regem, qui coronam Prælati restituere cunctaretur; debebat verò restitui cum munere, (trecentis scilicet sexagenis grossorum Bohemicorum) quæ pecunia in Templi facta recta convertebatur.

VENERABILIS Arnestus pro Regum Bohemiæ Coronatione Diploma successoribus Archiepiscopis impetrat; Universitatem Pragensem Carolus Rex Bohemiæ consilio Arnesti fundat, cujus Universitatis primus Cancellarius Arnestus constituitur.

Anno 1349.

CAPUT IX.

Arnestus opera sua æternare cupiebat.

HAbebat hoc Arnestus perpetuum, ut rebus, quas semel inchoarat, quandam semper æternitatem addere cuperet; itaque non contentus inchoasse, divinitatis imitatione, eadem inchoata conservabat, & conservari semper, nunquam perire, volebat. Et sanè tot vicissitudines temporum, voluntatum, ac morum, tot sæculi mutationes & inclinationes sunt, ita orbis in orbem vertitur, ut nulla unquam supervacanea